

Sociální politika

Obecné souvislosti v sociálním zabezpečení

2.12.2021

Mirka Wildmannová

2020 - 2021

- Vyšší minimální mzda 15 200,- Kč (14 600, -Kč – rok 2020)
- PRŮMYSL 4.0 (robotizace, průmyslová revoluce)
- Zvýšení nemocenské
  - 15 – 30 dnů = 60% z DVZ
  - 31 – 61 dnů nemocenské = 66% z DVZ
  - Od 61 nemocenské = 72% z DVZ
- Dlouhodobé ošetřovné: od 1.6.2018 – OČR max. 3 měsíce – 60% denního vyměřovacího základu, garance pracovního místa
- Náhradní výživné
- Komise pro spravedlivé důchody
- Koncepce sociálního bydlení – bude přijat zákon?
- Zákon o sociálním podnikání – bude přijat ?

Ukazatele

- Počet nezaměstnaných
- Nezaměstnanost: 3,6% stát ušetřil na výplatě podpory v U
- Průměrná mzda
- Průměrný starobní důchod

Obsah přednášky

- Jak vznikala sociální politika – vymezení, koncepty, přístupy
- Pojem „welfare state“
- Sociální zabezpečení
- Zabezpečení rodin s dětmi
- Sociální výdaje

Co je sociální politika?

- **neexistuje univerzální definice**
- **na vznik a fungování SP mají vliv i normy ekonomické, politické, mravní a další**
  - složitost těchto vztahů a vlivů jednu všeobecně přijímanou definici vylučuje
- **souvislost s vnímáním pojmu „sociální“**
  - 3 roviny závislé na šíři záběru

Sociální politika je/není ...

- odvětví sociologie
- školení pro sociální práce
- disciplína o sociálních problémech lidí

- zaměřuje se na „human well-being“
- studuje systémy, které zajišťují a podporují blahobyt společnosti
- věda multidisciplinární

Sociální politika

- **soubor opatření státu a dalších subjektů, která směřují ke zlepšení základních životních podmínek obyvatelstva**
- **zabezpečuje sociálního bezpečí a sociální suverenitu, a to v rámci možností (hospodářských, politických) dané země**

SOCIÁLNÍ POLITIKA je součástí politiky každé vyspělé společnosti. Je to cílevědomá činnost státu a jiných subjektů usilující o vytvoření podmínek, které omezují příčiny sociální nerovnováhy a zajišťují předpoklady pro harmonický rozvoj jedinců, sociálních skupin a společenských celků (komunit).

Co je nutno sledovat v SP?

- Vymezení jejího pojetí
- Myšlenkové koncepty, principy, na nichž je SP založena
- cíle a jejich charakter
- SP představuje určitý systém s vnitřními vazbami – s vazbami na společenské okolí
- **Názory se různí – změny v čase**
- Vnímání pojmu „sociální“
  - Sociální jako společenský
  - Sociální jako zdokonalování životních podmínek lidí
- Sociální realita souvisím s vymezením sociální sféry = sociální realita je složitá, je různě chápána = **neexistuje jednoznačná definice SP**

Geneze sociální politiky

- Středověk: velký vliv křesťanství, nahodilá, neorganizovaná a dobrovolná pomoc
- Církev jako nositelka sociální péče (sbírky, útulky, vznik řeholních řádů)
- Nárůst chudoby: 13. a 14. století: domovské právy, cechy tovaryšů, spolky
- Novověk: průmyslová revoluce, roste úloha státu v sociální oblasti

Důsledky průmyslové revoluce

- urbanizace
- ztráta tradičního zaměstnání
- místní oddělení pracoviště a bydliště
- rozpad tradiční rodiny
- omezení nebo vyloučení tradičních způsobů řešení sociálních problémů (vlastními silami, prostřednictvím rodiny, sousedů, obce)

Nová etapa vývoje sociální politiky

- do 1. poloviny 19. století nemá stát žádnou nebo značně omezenou roli v sociální oblasti
-

ZMĚNA

Znaky nové etapy

- generalizace trhu
- přeměna stavovské společnosti
- Vznik zájmových skupin

Nové sociálně-politické problémy

- industrializace a urbanizace
- rozpad širších rodin
- zranitelnost pracovní síly

od konce 19. století se řešení těchto problémů stále více přesouvá na stát → stát se začíná aktivně podílet na zabezpečení základních životních podmínek lidí

Tři významné postavy sociální politiky

OTTO von BISMARCK

KARL GUNNAR MYRDAL

WILLIAM HENRY BEVERIDGE

Společné znaky vývoje SP v Evropě v 20. století

- konec 19. st. prvky postupně se formující **celistvé státní sociální politiky**
- **1. sv. válka** → vyostření sociálních problémů
- **v prohlubování státních zásahů** se pokračovalo i po **VELKÉ HOSPODÁŘSKÉ KRIZI**
- **moderní sociální politika**
- **2. sv. válka** vedla opět ke **zvýšení celkových soc. opatření**
- **postupným vývojem dospěla většina evropských států k tzv. silnému soc. státu t.j. státu, který se výrazně angažuje v sociální politice**

Pojem „welfare state“

- **Wohlfahrstaat**
- **William Temple**

Překlad do češtiny:

- 1, stát (všeobecného) blahobytu**
- 2, asistenční stát**
- 3, sociální stát**
- 4, stát veřejných sociálních služeb**

Co je welfare state?

- stát se silným veřejným sektorem a s výraznými intervencemi vlády do sociální oblasti

I'M FROM THE
GOVERNMENT,
I'M HERE
TO HELP

Co je welfare state?

- **STÁT, V NĚMŽ SE V ZÁKONECH, VE VĚDOMÍ A POSTOJÍCH LIDÍ PROSAZUJE MYŠLENKA, ŽE SOCIÁLNÍ PODMÍNKY, V NICHŽ LIDÉ ŽIJÍ, NEJSOU JEN VĚCÍ JEDINCŮ ČI RODIN, ALE I VĚCÍ VEŘEJNOU**
1. **garance minimálního příjmu**
  2. **zmírňování nejistoty v sociálních situacích**
  3. **zajišťování určitého standardu pro všechny občany**

Sociální stát

- **Výrazně se sociálně angažuje**
- **V sociální oblasti často monopolní postavení**
- **Rozsáhlý systém sociálního zabezpečení**
- **Sociální jištění obyvatelstva**
- **Široký rozsah služeb – poskytování zdarma nebo za ceny neodpovídající jejich hodnotě**
- **Vysoká míra redistribuce příjmů**
- **Náročnost na ekonomické zdroje**
- **Vede často k centralizaci, byrokratizaci, anonymitě**

Vývojové etapy WS

- Období experimentálních počátků (80. léta 19. stol. – 1930)
- Období konsolidace (1930 – 2. světová válka)
- Sociální přestavba (1945 – 1962)
- Sociální expanze (1962 – 1973)
- Stagnace (1973 – 1980)
- Rekonceptualizace WS (1980 – dosud)
- **Post-welfare state**

Historický vývoj welfare state

- r. 1942 předložil **W. Beveridge** zprávu o povinnosti státu zabezpečit po válce obyvatelstvu
    - zdravotní péči,
    - vzdělání,
    - zaměstnání
    - sociální jistoty
  - vytvořen systém univerzálního národního pojištění
- ➔ tím vznikla ucelená teorie sociálního státu

financování welfare state

Veřejné výdaje ve vybraných zemích OECD (%HDP)

Rok	1938	1950	1965	1973	1982	1985
Francie	21.8	27.6	38.4	38.5	51.1	52.4
Německo	42.4	30.4	36.6	41.5	49.4	47.2
Japonsko	30.3	19.8	19.0	22.4	33.7	32.7
Nizozemí	21.7	26.8	38.7	45.8	61.6	60.2
VB	28.8	34.2	36.1	40.6	48.2	47.7
USA	18.5	22.5	27.4	36.6	30.5	36.7
Itálie	29.2	30.3	34.3	37.8	47.6	50.8

Zdroj: ROUBINI, SACHS, 1989; str. 54

Nové tendence ve vývoji sociální politiky

- privátního sektoru a individuální zodpovědnosti nabývají na významu
- snaha o snížení nákladů na sociální sféru
- široké vnímání SP

Faktory ovlivňující budoucí SP

- 1, dynamičnost nových technologií**
- 2, globalita**
- 3, demografie**

Oblasti sociální politiky

- Sociální zabezpečení
- Rodinná politika
- Bytová politika
- Zdravotní politika
- Politika trhu práce a zaměstnanosti
- Vzdělávací politika

Transformace systému

- Sociální reforma zahájena 1990 přijetím „Scénáře sociální reformy“
- Rizika – důvody pro zavedení sociálních opatření
  - Liberalizace cen
  - Proces privatizace
  - Riziko eskalace inflace

Transformace

- Cíl: usnadnit průběh, tlumit rizika, ochranný charakter, kratší horizont
- Vznik nových institutů:
  - Institut soc. pojištění
  - Institut podpory v nezaměstnanosti
  - Institut životního minima
  - Institut minimální mzdy
  - Příspěvek na bydlení

Transformace

- **Nové mechanismy:**

- Valorizační mechanismus
- Kompenzační mechanismy
- Kolektivní vyjednávání

+ celá záchranná sociální síť

(např. politika zaměstnanosti: předčasný odchod do důchodu, prodloužení povinné školní docházky...)

Etapizace sociální reformy

1 etapa: prosinec 1989 – červen 1990

(počátky reformy, vyjasňování koncepčních záměrů)

2 etapa: červenec 1990 – červen 1992

(základy sociální i ekonomické reformy)

3 etapa: červenec 1992 – červen 1993

(rozpad federace, budování samostatné státnosti)

4 etapa: červenec 1996 – červen 1998

(dolaďování nastavení sociálního systému, ekonomická krize 1997)

Sociální událost = životní událost, která má sociální – zejména ekonomické dopady a ztěžuje společenské uplatnění jedince.

- **ztráta příjmů**
- **mimořádné velké výdaje**
- **mimořádné zdravotní či sociální omezení**

+ důsledky psychické, sociální a etické nebývají předmětem veřejného zájmu (nejsou-li spojeny s ekonomickými důsledky)

Zásah státu

V rámci zákonných podmínek se sociální ochrana se poskytuje:

- ze zákona
- úředním výkonem
- smluvně

Pomoc v sociálních událostech ze strany státu

- účinná
- včasná
- adresná

Programy sociálního zabezpečení

- **Ve stáří, invaliditě a úmrtí**
- **V nemoci, v mateřství**
- **V nezaměstnanosti**
- **Pomoc při výchově dětí v rodině**
- **Sociální péče (péče o chudé)**
- **Péče o zdraví (léčebná a preventivní)**

Formy sociálního zabezpečení

- **Sociální příjmy** (princip pojištění nebo dávky)
- **Sociální služby** (informační, poradenské)
- **Sociální azyly** (ústavy, domovy)

Orgány sociálního zabezpečení

- **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
- **Česká správa sociálního zabezpečení**
- **okresní správy sociálního zabezpečení**
- **Ministerstvo obrany**
- **Ministerstvo vnitra**
- **Ministerstvo spravedlnosti**

Sociální zabezpečení

**Sociální
pojištění**

**Státní sociální
podpora**

Sociální pomoc

systemy se od sebe liší ve 3 aspektech:

- **jakou sociální situaci řeší**
- **jakým způsobem jsou dávky v jednotlivých systémech financovány**
- **jakým způsobem jsou tyto systémy organizovány**

Sociální pojištění

- zabezpečuje jedince při sociálních událostech, proti kterým je pojištěn (nemoc, invalidita, mateřství apod.)
- solidarita mezi všemi pojištěnci
- řeší předvídatelné sociální události = na které se občan může předem připravit
- princip odložené spotřeby

Sociální pojištění

- pojištění ze zákona povinné
- poskytuje náhradu příjmu
- státem garantovaná organizace výběru pojištění i vkladů
- stát poskytuje prostřednictvím ČSSZ

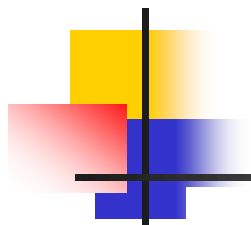
3 složky:

- Důchodové pojištění
- Nemocenské pojištění
- Aktivní politika zaměstnanosti

Věkové složení populace dle střední varianty

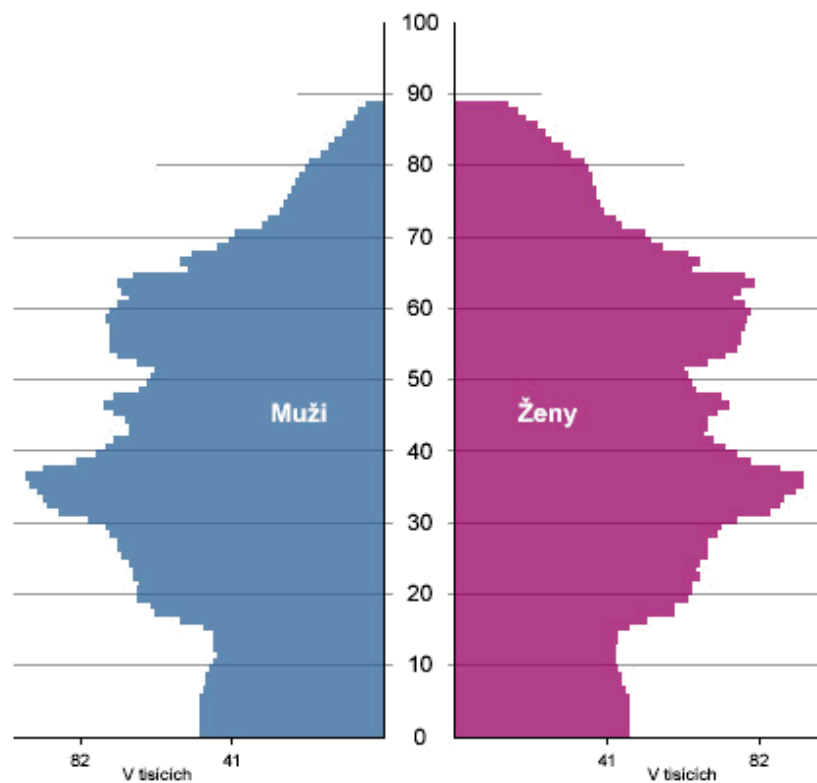
Zdroj: **Český statistický úřad**, vlastní výpočty

Věková skupina	2005 ^{*)}	2010	2020	2030	2040	2050
0-14 let	1 501 331	1 400 028	1 408 644	1 274 155	1 197 000	1 173 004
15-64 let	7 293 357	7 286 202	6 786 952	6 520 205	5 964 564	5 309 251
65 a více let	1 456 391	1 596 812	2 088 333	2 308 073	2 633 554	2 956 079
Počet obyvatel	10 251 079	10 283 042	10 283 929	10 102 433	9 795 118	9 438 334
0-14 let	14,6%	13,6%	13,7%	12,6%	12,2%	12,4%
15-64 let	71,2%	70,9%	66,0%	64,5%	60,9%	56,3%
65 a více let	14,2%	15,5%	20,3%	22,9%	26,9%	31,3%
Index stáří	97,0%	114,1%	148,3%	181,1%	220,0%	252,0%
Index závislosti	20,0%	21,9%	30,8%	35,4%	44,2%	55,7%
Index ekonom. zatížení	40,6%	41,1%	51,5%	54,9%	64,2%	77,8%

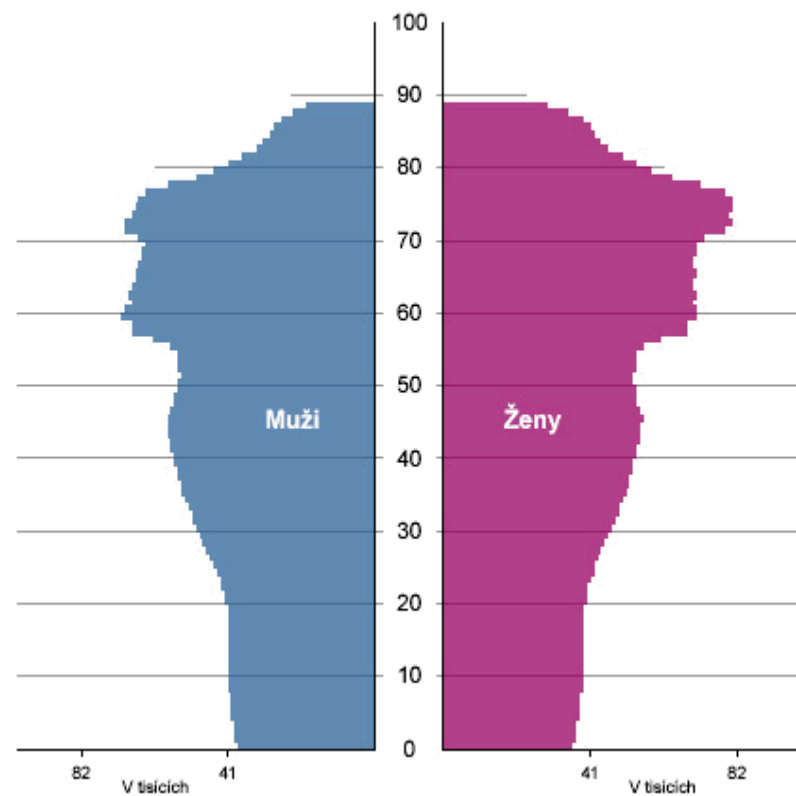
Věková skladba obyvatelstva: 2010

Česká republika

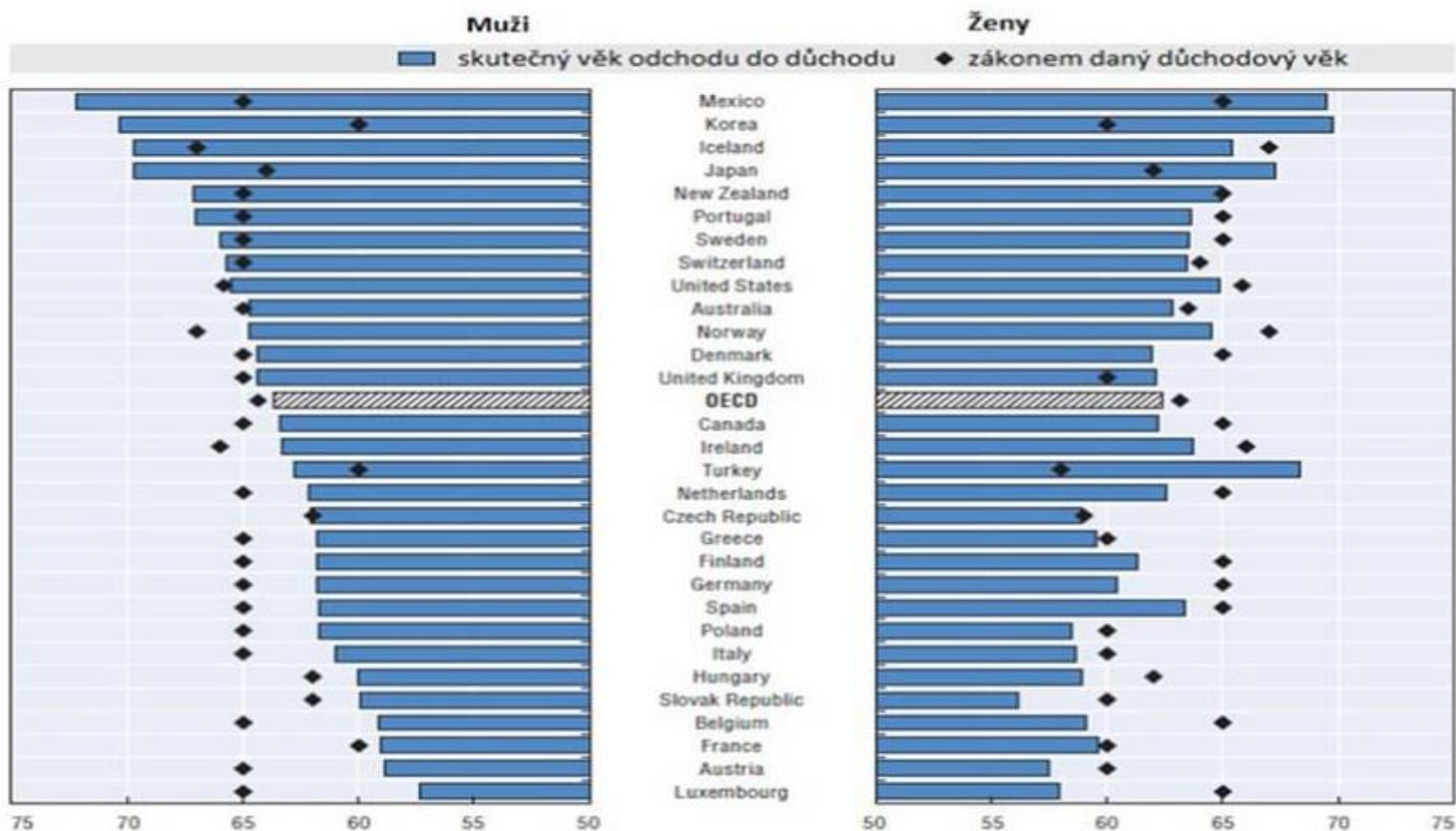

Věková skladba obyvatelstva: 2050

Česká republika

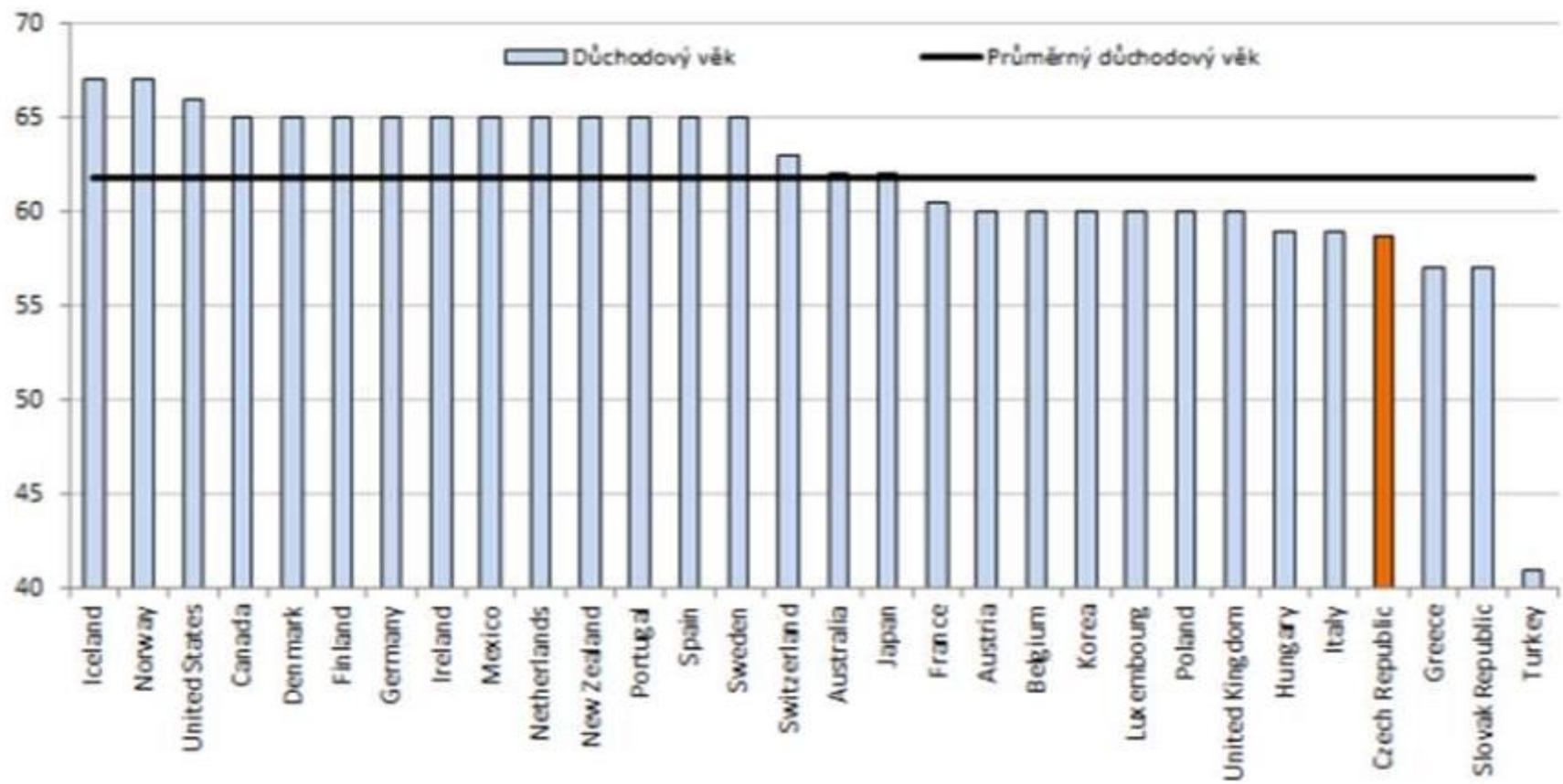

Důchodový věk skutečný a zákonný

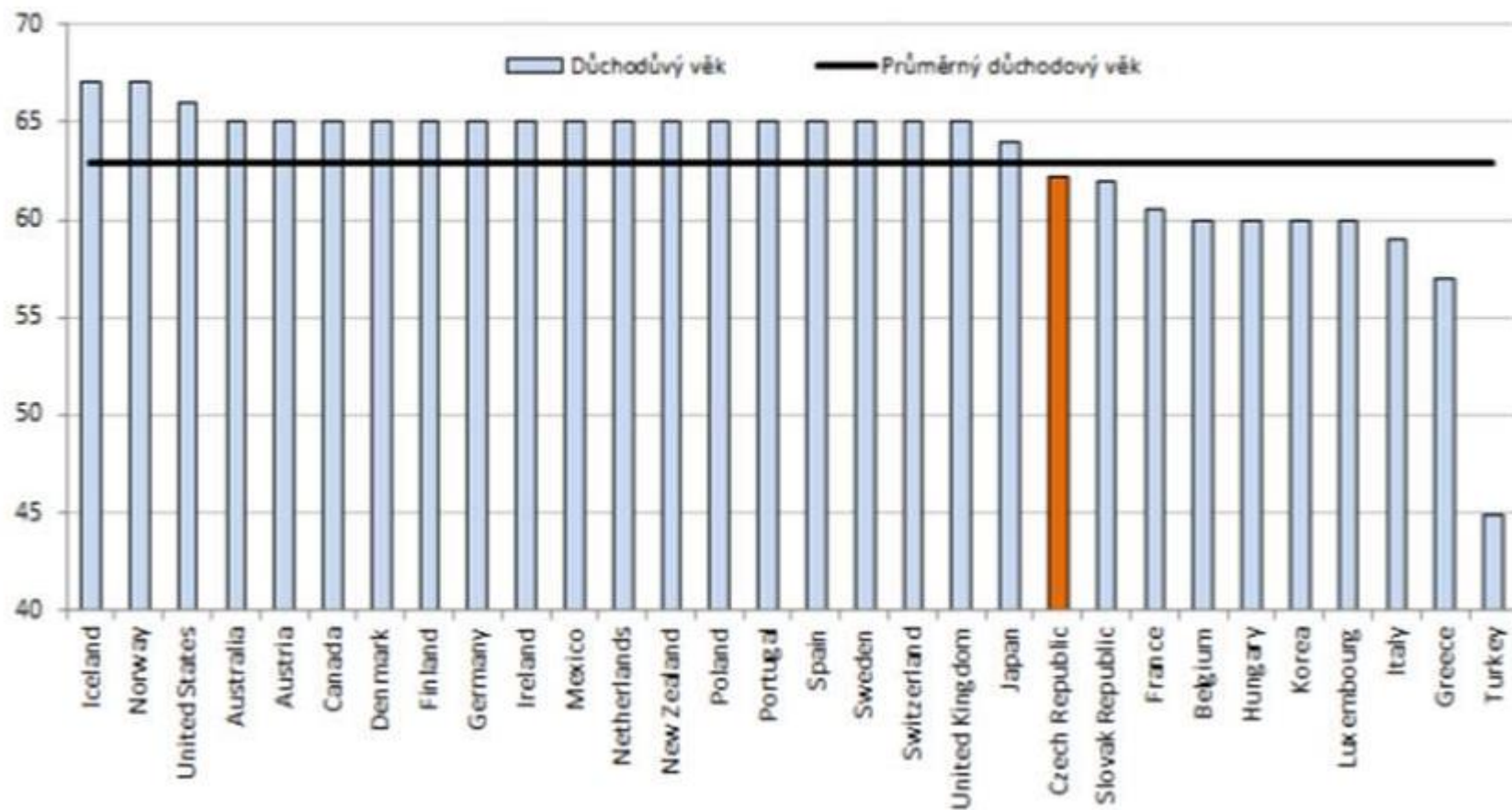

Důchodový věk žen v EU a OECD

Důchodový věk mužů v EU a OECD

Kam jsou zasílány z ČR důchody?

- ČSSZ zasílá do zahraničí asi 86 tis. Důchodových dávek
- Zasílá se na účet do zahraničí, na účet banky v ČR nebo šekem
- Nutno tzv. potvrzení o žití : podepsáno důchodcem
- Výplata do všech kontinentů světa (kromě Antarktidy) , včetně Seychely, Madagaskaru, Portorika, Fidži

Státní sociální podpora

- události spojené zejména s péčí o rodinu
- dorovnává a navyšuje příjem především pro rodiny s nezaopatřenými dětmi
- nároková plnění
- hrazeno ze státního rozpočtu
- státem garantována výše a výplata dávek
- poskytuje stát prostřednictvím obcí
- dávky vyplácí ÚP

Dávky SSP

Testované dávky

- Přídavek na dítě
- Příspěvek na bydlení
- Porodné

Netestované dávky

- Rodičovský příspěvek
- Pohřebné

Životní minimum

- Životní minimum plní v České republice oficiální hranici chudoby
- Stanovené zákonem č. 463/1991 Sb. o životním minimu

Společně posuzované osoby

- rodiče a nezletilé nezaopatřené děti,
- manželé nebo partneři,
- rodiče a děti nezletilé zaopatřené nebo zletilé, pokud tyto děti s rodiči užívají byt a nejsou posuzovány s jinými osobami,
- jiné osoby společně užívající byt, pokud neprokáží, že spolu trvale nežijí a společně neuhrazují náklady na své potřeby.

Společně posuzovanými osobami jsou i osoby, které se přechodně, z důvodů soustavné přípravy na budoucí povolání, zdravotních nebo pracovních (včetně dobrovolnické služby), zdržují mimo byt.

Započítatelné příjmy

Se životním minimem se porovnávají všechny **čisté peněžní příjmy** jednotlivce nebo společně posuzovaných osob (z pracovní činnosti, z podnikání, z kapitálového majetku, z pronájmu, důchody, dávky nemocenského pojištění, dávky státní sociální podpory a ostatní sociální dávky, podpory v nezaměstnanosti a při requalifikaci, výživné atd.) s **vyjímkou zejména:**

- příspěvku na bydlení, doplatku na bydlení a jednorázových sociálních dávek,
- příjmů z prodeje nemovitosti a odstupného za uvolnění bytu použitých k úhradě nákladů na uspokojení bytové potřeby,
- náhrady škody a finančních prostředků na odstranění následků živelní pohromy,
- peněžní pomoci obětem trestné činnosti,
- sociální výpomoci poskytované zaměstnavatelem,
- podpory a příspěvků z prostředků fundace a spolku,
- stipendií,
- odměn za darování krve nebo orgánů,
- daňového bonusu,
- příspěvku na péči (v okruhu společně posuzovaných osob),

- části příspěvku na úhradu potřeb dítěte, který náleží ze zdravotních důvodů,
- příspěvku na mobilitu a příspěvku na zvláštní pomůcky,
- zvláštního příspěvku k důchodu pro účastníky národního boje za vznik a osvobození Československa,
- příjmu plynoucího na základě rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva z titulu spravedlivého zadostiučinění nebo z titulu smírného urovnání záležitosti.

Valorizace životního a existenčního minima

- Životní a existenční minimum je zvyšováno nařízením vlády.
- Při zvyšování částek životního a existenčního minima se zachovává jejich reálná úroveň.
- Vláda je zmocněna zvyšovat částky životního a existenčního minima **od 1. ledna podle skutečného vývoje spotřebitelských cen, pokud nárůst nákladů na výživu a na ostatní základní osobní potřeby přesáhne ve stanoveném rozhodném období 5 %.**
- Částky životního a existenčního minima může vláda za mimořádných okolností **zvyšit také mimo termín pravidelné valorizace.**

Informace a žádosti

Žádosti o **dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky státní sociální podpory** se podávají na kontaktních pracovištích krajských poboček Úřadu práce ČR podle místa trvalého pobytu občana.

Pracovníci příslušných kontaktních pracovišť Vám jistě rádi poskytnou všechny potřebné informace.

www.uradprace.cz / www.mpsv.cz

ŽIVOTNÍ A EXISTENČNÍ MINIMUM

OD 1. DUBNA 2020

Úřad práce ČR

§ DEFINICE ŽIVOTNÍHO A EXISTENČNÍHO MINIMA

- **Životní minimum** je minimální společensky uznaná hranice peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb.
- **Existenční minimum** je minimální hranici peněžních příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežít. Tento institut byl vedle životního minima zaveden z důvodu větší motivace pro dospělé osoby v hmotné nouzi. Existenční minimum nelze použít u nezaopatřeného dítěte, u poživatele starobního důchodu, u osoby invalidní ve třetím stupni a u osoby starší 68 let.
- Životní minimum ani existenční minimum **nezahnují nezbytné náklady na bydlení**.

PRÁVNÍ ÚPRAVA A HLAVNÍ VYUŽITÍ

- Životní a existenční minimum je upraveno **zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu**, v platném znění.

- Částky životního a existenčního minima platné od 1. dubna 2020 jsou stanoveny **nařízením vlády č. 61/2020 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima**.
- **Hlavní využití** životního a existenčního minima je v **zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi**. Životní minimum zde plní rozhodující úlohu při posuzování hmotné nouze i jako sociálně-ochranná veličina.
- Životní a existenční minimum je **využíváno také v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře** (při zjišťování nároku na dávky, které zabezpečují adresnou pomoc rodinám s dětmi ve stanovených sociálních situacích) a **v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách** (jako kritérium nároku na zvýšení příspěvku na péči ve stanovených případech).
- Významnou roli hraje rovněž v případech exekuce pro určení nezabavitelné částky a také v soudní praxi pro stanovení alimentálních povinností. Jeho další využití je ve vztahu k dávkám pro osoby se zdravotním postižením, sociálně-právní ochraně dětí, podpoře azylantů a ochraně cizinců, osvobození od rozhlasových a televizních poplatků apod.

Existenční
minimum

Životní
minimum

Částky životního minima v Kč za měsíc

▪ pro jednotlivce	= 3 860
▪ pro první osobu v domácnosti	= 3 550
▪ pro druhou a další osobu v domácnosti, která není nezaopatřeným dítětem	= 3 200
▪ pro nezaopatřené dítě ve věku	
▶ do 6 let	= 1 970
▶ 6 až 15 let	= 2 420
▶ 15 až 26 let (nezaopatřené)	= 2 770

Životní minimum je součtem všech částek životního minima jednotlivých členů domácnosti.

Částka existenčního minima v Kč za měsíc

▪ existenční minimum	= 2 490
----------------------	---------

Příklady životního minima různých typů domácností v Kč za měsíc

▪ Jednotlivec	= 3 860
▪ 2 dospělí 3 550 + 3 200	= 6 750
▪ 1 dospělý, 1 dítě ve věku 5 let 3 550 + 1 970	= 5 520
▪ 2 dospělí, 1 dítě ve věku 5 let 3 550 + 3 200 + 1 970	= 8 720
▪ 2 dospělí, 2 děti ve věku 8 a 16 let 3 550 + 3 200 + 2 420 + 2 770	= 11 940
▪ 2 dospělí, 3 děti ve věku 5, 8 a 16 let 3 550 + 3 200 + 1 970 + 2 420 + 2 770	= 13 910

Částky ŽM platné od 1.4.2020

(předchozí valorizace v roce 2012 a 2019)

- Pro jednotlivce 3860
- pro první osobu v domácnosti 3550
- pro druhou a další osobu v domácnosti, která není nezaopatřeným dítětem 3200
- pro nezaopatřené dítě ve věku
  - do 6 let 1970
  - 6 až 15 let 2420
  - 15 až 26 let (nezaopatřené) 2770
- Životní minimum je součtem všech částek životního minima jednotlivých členů domácnosti
- Existenční minimum: 2 490 Kč
- Minimální mzda 14 600 Kč

Dávky SSP - testované

Přídavek na dítě

- Dítě, které žije v rodině, jejíž měsíční příjem je nižší jak 3,4násobek ŽMR
- Poskytován ve třech stupních podle věku dítěte

	základní výměra	zvýšená výměra
Do 6 let	630 Kč	1130 Kč
6 – 15 let	770 Kč	1270 Kč
15 – 26 let	880 Kč	1380 Kč

Dávky SSP - testované

Příspěvek na bydlení

- na krytí **nákladů na bydlení** rodinám či jednotlivcům s nízkými příjmy
- nárok má vlastník nebo nájemce bytu, který je v bytě přihlášen k trvalému pobytu
- výše příspěvku se stanoví jako rozdíl mezi **normativními náklady** na bydlení a násobkem rozhodného příjmu a koeficientu 0,30 (v Praze 0,35)

Dávky SSP - testované

Porodné

- náleží ženě, která porodila své první živé dítě
  - osobě, která převzala dítě mladší 1 roku do trvalé péče nahrazující péči rodičů
  - hranice příjmů v rodině, která je v kalendářním čtvrtletí (než se dítě narodilo) nižší **než 2,4násobek ŽM rodiny**
  - výše: 13 000 Kč, při 2 a více dětech 19 500 Kč
- **Děti narozené od 1.1.2015**
    - Příjem rodiny v předcházejícím čtvrtletí je nižší **než 2,7násobek ŽM rodiny**
    - Výše: 13 000 Kč na první dítě, druhé dítě 10 000 Kč

Dávky SSP

Rodičovský příspěvek

- Rodič, který celý kalendářní měsíc osobně, celodenně a řádně pečuje o nejmladší dítě v rodině (návštěva zařízení předškolního věku nepřevyšuje 92 hodin v kalendářním měsíci)
- Částka 300 000,- Kč (u dvou a více dětí narozených současně = 450 000,- Kč)
- Nejdéle do 4 let věku dítěte
- Příjmy rodičů nejsou sledovány

Otcovská poporodní péče

- Otec dítěte, nebo osoba (muž/žena), která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů
- V období šesti týdnů ode dne narození dítěte (ode dne převzetí do sedmi let věku)
- Výše dávky: 70% DVZ – sedm kalendářních dnů bez přerušení
- Pro volno ze zaměstnání využijí otcové rodičovskou dovolenou

Dávky SSP - netestované

Pohřebné

- vypravení pohřbu
- osoba, jež vypravila pohřeb nezaopatřenému dítěti, nebo osobě, která byla rodičem nezaopatřeného dítěte (trvalý pobyt v ČR)
- výše pohřebného je stanovena pevnou částkou 5 000 Kč

Sociální pomoc

- poskytována občanům v hmotné nouzi k uspokojení jejich **základních potřeb** v nezbytném rozsahu
- **vzniká tehdy, kdy není možné realizovat I. či II. pilíř**
  - A) Dávky státní sociální pomoci
  - B) Sociální služby
- životní a existenční minimum je stanoveno v **[zákoně č. 110/2006 Sb.](#)**, o životním a existenčním minimu
- hlavní využití životního a existenčního minima je v **[zákoně č. 111/2006 Sb.](#)**, o pomoci v hmotné nouzi.

Sociální pomoc

- garance životního minima
- poskytují kraje, obce a neziskové organizace, případně jednotlivci
- hrazeno ze státního rozpočtu, rozpočtu krajů, obcí, fyzických i právnických osob, z grantů EU
- forma **peněžitých, věcných dávek a služeb**

Dávky pomoci v hmotné nouzi

- **rozhoduje o nich a vyplácí ÚP**
  - příspěvek na živobytí
  - doplatek na bydlení
  - mimořádná okamžitá pomoc

V hmotné nouzi není osoba která,

- neprojevuje snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním,
- není v pracovním vztahu, nevykonává samostatnou výdělečnou činnost a není vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání,
- je vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání a bez vážných důvodů odmítla vykonávat krátkodobé zaměstnání,
- nastoupila výkon zabezpečovací detence nebo trestu odnětí svobody nebo byla vzata do vazby

Další dávky III. pilíře

Pomoc osobám těžce zdravotně postiženým

- příspěvek na mobilitu
- příspěvek na zvláštní pomůcku
- výpůjčku zvláštní pomůcky
- průkaz osoby se zdravotním postižením a některé benefity, které z něj vyplývají

Příspěvek na mobilitu

- Měsíčně se opakuje; dávka ve výši 550 Kč, slouží k úhradě dopravy osob, které mají nárok na průkaz ZTP nebo ZTP/P, tj. osobám s omezenou pohyblivostí či orientací, včetně osob s poruchou autistického spektra.
- Zde MPSV navrhuje ponechat beze změn.

Příspěvek na zvláštní pomůcku

- Jednorázová dávka pro osoby s dlouhodobým těžkým zdravotním postižením zejména nosného nebo pohybového ústrojí, těžkým zrakovým nebo sluchovým postižením na pomůcky sloužící k jejich sociálnímu začleňování (na které nepřispívá zdravotní pojišťovna).
- V současné době je v legislativním procesu úprava rozšiřující okruh oprávněných příjemců příspěvku na zvláštní pomůcku prostřednictvím zahrnutí 12 nových "diagnóz" - interních stavů.

Dávky v hmotné nouzi

Příspěvek na živobytí (PnŽ)

- Měsíčně se opakuje.
- Osobám v hmotné nouzi pokrývá potřeby osoby nebo rodiny na úrovni zabezpečující základní životní potřeby.
- Již nyní, pokud osoba nevykonává (s výjimkou některých případů osob zdravotně postižených, seniorů nebo osob, které např. pečují o jinou závislou osobu) po 6 měsících veřejnou službu, nebo se neúčastní projektu ÚP ČR nebo nepobírá podporu v nezaměstnanosti nebo při rekvalifikaci, má PnŽ ve výši existenčního minima, tj. 2 200 Kč.
- Z celkového počtu příjemců (resp. všech společně posuzovaných osob) na příspěvku na živobytí se nevyžaduje pracovní aktivita z důvodu věku nebo zdravotního stavu u cca 62,0 % příjemců.
- **Zde MPSV navrhuje valorizaci částek životního a existenčního minima.**
  - **Vzhledem k omezenému množství rozpočtových prostředků trváme alespoň na minimálním navýšení/dorovnání podle skutečného nárůstu nákladů na výživu a na ostatní základní osobní potřeby tedy o již dříve navrhovaných 11,1 % pro rok 2018.**

Dávky v hmotné nouzi

Doplatek na bydlení (DnB)

- Měsíčně se opakující dávka.
- Pomáhá osobám v hmotné nouzi s úhradou nákladů na bydlení, zejména pokud bydlí v nestandardních formách bydlení (nebytové prostory, ubytovny).
- Průměrná výše DnB v r. 2018 činila 3 864 Kč.
- Do ubytoven směřuje pouze 13,8 % DnB (celkem 5 131).
- Zde MPSV navrhuje revizi – viz samostatná kapitola Revize dávek na bydlení.

Příspěvek na bydlení

- ✓ Nejvíce využívaná administrativně jednoduchá dávka ze systému státní sociální podpory.
- ✓ Udržuje velkou skupinu domácností v nájemních a ve vlastních bytech.
- ✓ Poskytuje se cca 168 tisícům příjemců měsíčně (jednotlivcům i rodinám):
  - 45,2 % příjemců jsou domácnosti jednotlivců (celkem 75 984 příjemců)
    - a z toho 72,4 % jsou domácnosti tvořené sólo důchodcem (celkem 55 011 domácností),
  - 47,0 % příjemců jsou domácnosti s nezaopatřenými dítětem (celkem 79 038)
    - a z toho 70,9 % rodin neúplných (pouze s jedním rodičem – celkem 56 041).

Doplatek na bydlení

- ✓ Individuálně specifická dávka ze systému pomoci v hmotné nouzi
- ✓ Administrativně náročná dávka (testuje se příjem, sociální poměry, majetek, pohledávky a nároky, skutečné soužití osob, možnost jiného bydlení, odůvodněnost nákladů a výše v místě obvyklá)
- ✓ Může být poskytnut:
  - jako doplatek k příspěvku na bydlení (jsou-li náklady na bydlení v místě obvyklé vyšší než průměrné náklady),
  - při nesplnění podmínky trvalého pobytu v daném bytě,
  - na základě jiného právního vztahu než je nájem nebo vlastnictví,
- ✓ Poskytuje se cca 37 tisícům příjemců měsíčně (jednotlivcům i rodinám):
  - 47,5 % příjemců jsou domácnosti jednotlivců (celkem 17 678)
    - a z toho 13,9 % jsou domácnosti tvořené osobou starší 65 let (celkem 2 450)
  - 42,7 % příjemců jsou domácnosti s nezaopatřenými dětmi (celkem 15 898)
    - a z toho 54,6 % rodin neúplných (pouze s jedním rodičem – celkem 8 680)
  - 15,6 % příjemců jsou domácnosti s alespoň jedním důchodcem (starobním, invalidním, jiným – celkem 5 813)

Východiska pro diskuzi k možným návrhům MPSV na parametrické změny dávek na bydlení

1. **Zjednodušení systému dávek na bydlení**
  - a. Příspěvek na bydlení poskytován pouze do zkolaudovaných bytů.
  - b. Doplatek na bydlení poskytován pouze do nebytových prostor (tj. ubytovna, jiný než obytný prostor, stavba pro individuální či rodinnou rekreaci).
2. **Aktivizace jako předpoklad výplaty dávek v hmotné nouzi**
  - a. Dávky budou v určitých životních situacích příjemců podmíněny jejich aktivizací prostřednictvím sociální práce (např. osoby dlouhodobě nezaměstnané, osoby, které se opakovaně dopustily přestupku proti občanskému soužití).
3. **Dávka pouze do obyvatelných bytů**
  - a. Zavedení minimálních technických a hygienických standardů u bytů.
  - b. Nepřiznání či odejmutí dávky u neobyvatelného bytu.
4. **Dávky jen pro osoby, které fakticky užívají bydlení**
  - a. Vymezení okruhu společně posuzovaných osob u příspěvku na bydlení, které bude reflektovat skutečné soužití osob a vyživovací povinnosti v rámci rodiny (*již nebude postačovat pouhé nahlášení trvalého pobytu, které je lehce zmanipulovatelné*).
  - b. Adresnější vyplácení dávek.
5. **Dávky pouze pro nemajetné osoby**
  - a. Vyloučení nároku na dávku při vlastnictví více bytových jednotek.
  - b. Zavedení testu majetku u příspěvku na bydlení.
6. **Spravedlivější nastavení výše uznatelných nákladů na bydlení**
  - a. U nájemného budeme vycházet z údajů hodnotové mapy nájemného (pokud bude k dispozici), která by přinášela reálný obraz výše nájemného v obcích.
  - b. U služeb a energií budeme vycházet z normovaných spotřeb na osobu nebo dle m² a reálných cen dodavatelů.

Dávky v hmotné nouzi

Mimořádná okamžitá pomoc (MOP)

- Nenároková dávka, kterou může Úřad práce ČR poskytnout osobě či rodině (tato nemusí být v hmotné nouzi), která z objektivních důvodů nemá potřebné finanční prostředky v případech
  - kdy hrozí osobě újma na zdraví,
  - při mimořádné události (např. povodně, vichřice),
  - na nezbytný jednorázový výdaj (např. pořízení osobních dokladů, zaplacení noclehu nebo kauce při sjednání nájmu k bytu),
  - na pořízení nebo opravu nezbytných základních předmětů v domácnosti (např. pračka, lednička, postel),
  - na odůvodněné náklady související se vzděláním nebo zájmovou činností dítěte (např. školní pomůcky, kroužky),
  - kdy hrozí sociální vyloučení osoby (např. osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody).
- Zde MPSV navrhuje ponechat beze změn.

Dávky pěstounské péče

(od 1.1.2013 není dávka SSP)

- Příspěvek na úhradu potřeb dítěte
- Odměna pěstouna
- Příspěvek při převzetí dítěte
- Příspěvek na zakoupení motorového vozidla
- Příspěvek při ukončení pěstounské péče

Struktura běžných příjmů sektoru domácností v 1. pololetí 2020 (v %)

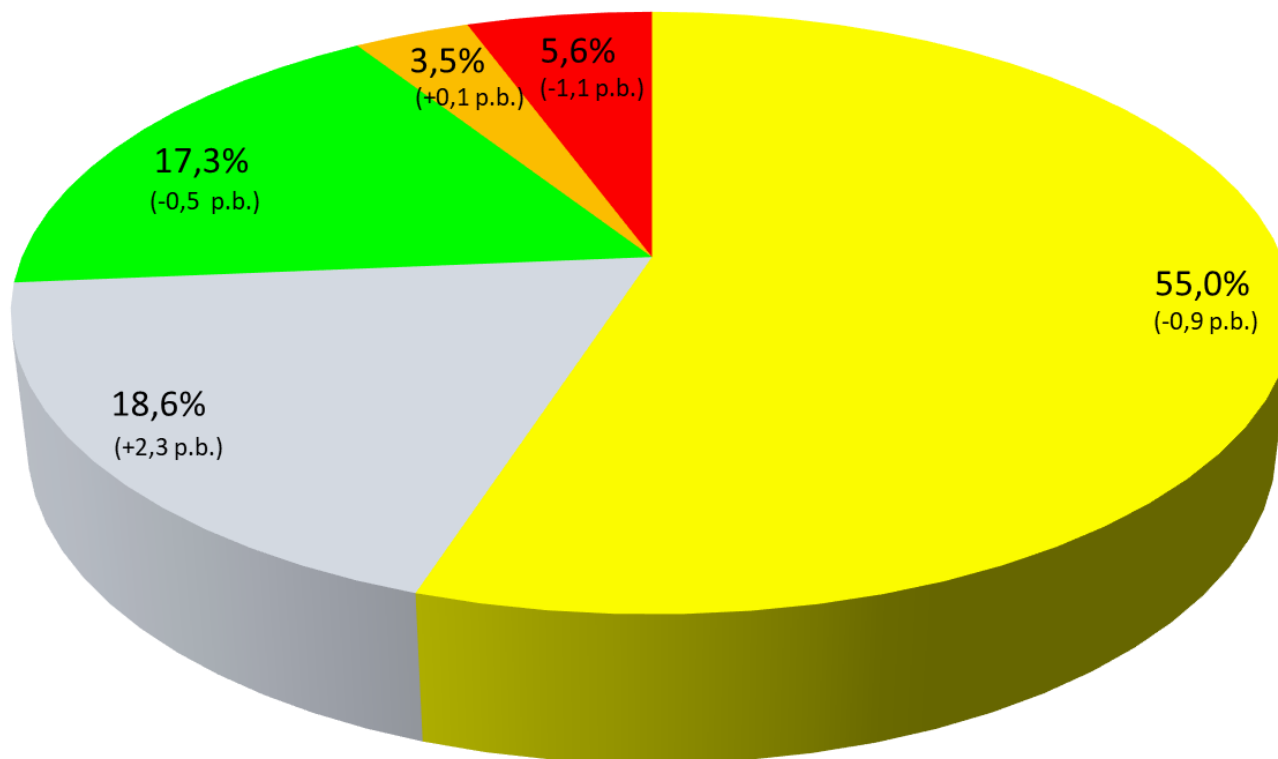
■ - Náhrady zaměstnancům

■ - Sociální dávky

■ - Smíšený důchod

■ - Důchody z vlastnictví

■ - Ostatní běžné transfery příjmové

V závorkách rozdíly proti stejnému období roku 2019

Sociální příjmy obyvatelstva

Druh příjmu	Výdaje v mil. Kč		Struktura v %		Meziroční index v %	
	1. čtvrtletí 2020	1. čtvrtletí 2021	1. čtvrtletí 2020	1. čtvrtletí 2021	nominální	reálný ¹⁾
Dávky důchodového pojištění ²⁾	119 615,4	125 972,6	77,2	76,5	105,3	103,0
Dávky státní sociální podpory a dávky péčovské ³⁾	12 016,1	12 350,0	7,8	7,5	102,8	100,6
Dávky nemocenského pojištění ⁴⁾	10 859,5	13 188,2	7,0	8,0	121,4	118,8
Příspěvek na péči	8 197,6	8 173,9	5,3	5,0	99,7	97,6
Podpory v nezaměstnanosti ⁵⁾	2 457,9	2 968,9	1,6	1,8	120,8	118,2
Dávky pro osoby se zdravotním postižením	646,6	647,9	0,4	0,4	100,2	98,0
Dávky pomoci v hmotné nouzi	1 040,1	1 327,9	0,7	0,8	127,7	124,9
Sociální příjmy celkem	154 833,2	164 629,4	100,0	100,0	106,3	104,0

¹⁾ při použití indexu spotřebitelských cen (102,2 %)

²⁾ nezahrnuje výdaje na důchody v ozbrojených složkách a důchodové a ostatní dávky vyplacené do ciziny, naopak je zahrnuto nekomerční důchodové pojištění, náhrady povah rehabilitací a ostatní dávky

³⁾ bez převodů na depozitní účet, vratek zaniklých dávek a převodů na příjmový účet SR

⁴⁾ bez ozbrojených složek a dávek vyplácených do ciziny

⁵⁾ dávky v nezaměstnanosti vyplacené Úřadem práce ČR a MPSV bez výdajů na bankovní a poštovní

Výdaje na dávky nemocenského pojištění

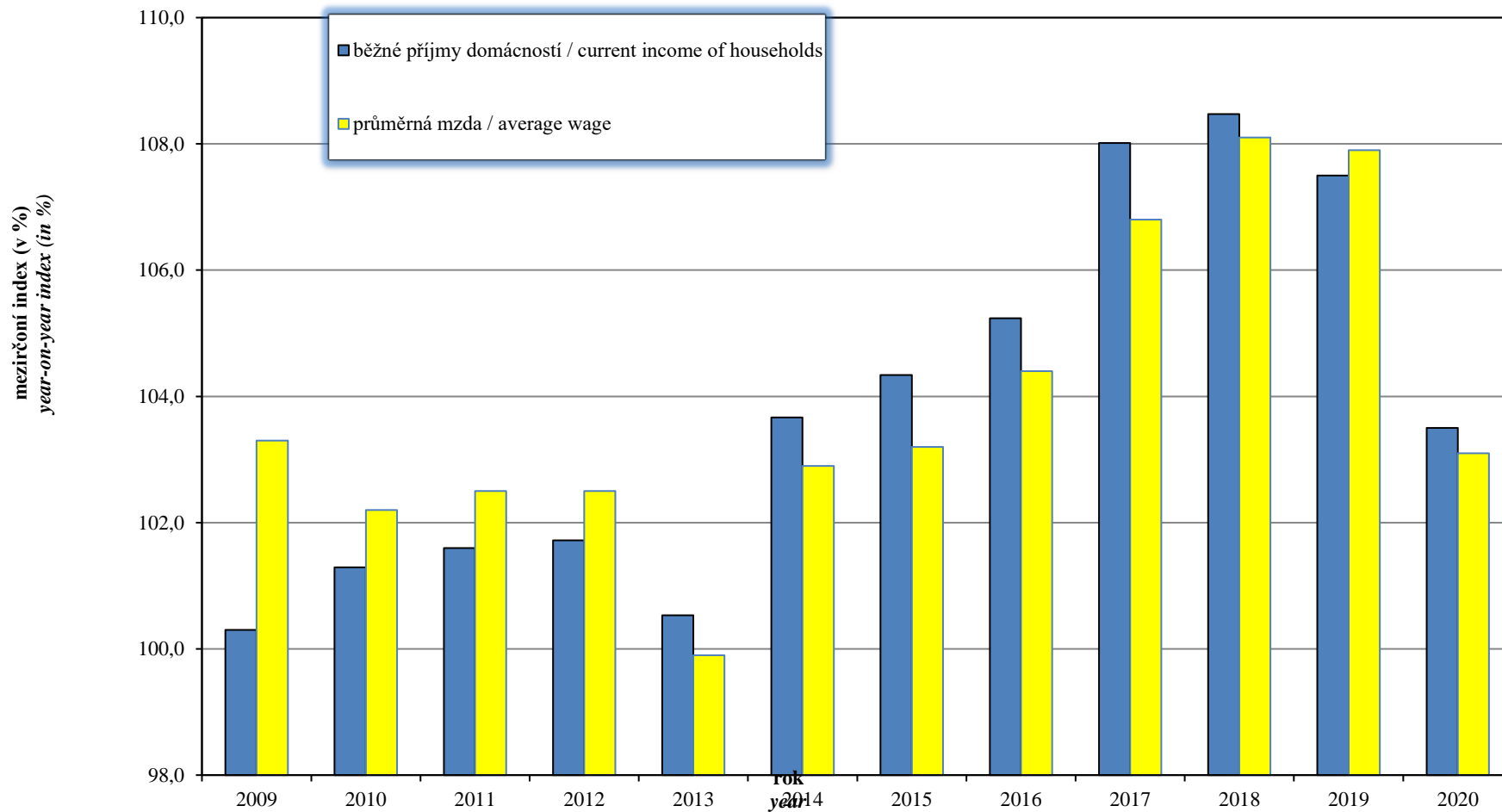
Druh dávky ¹⁾	Výdaje v mil. Kč		Struktura v %		Meziroční index v %	
	1. pololetí 2019	1. pololetí 2020	1. pololetí 2019	1. pololetí 2020	nominální	reálný ²⁾
Celkem	19 811,3	29 998,7	100,0	100,0	151,4	146,4
v tom: Nemocenské	13 776,7	17 028,8	69,5	56,8	123,6	119,5
Ošetrovné	1 021,5	7 680,3	5,2	25,6	751,9	727,2
Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství	4,5	3,5	0,0	0,0	78,3	75,7
Peněžitá pomoc v mateřství	4 828,8	5 090,4	24,4	17,0	105,4	102,0
Otcovská poporodní péče	128,7	128,5	0,6	0,4	99,8	96,5
Dlouhodobé ošetrovné	51,1	67,3	0,3	0,2	131,7	127,4

¹⁾ včetně výplat do zahraničí

²⁾ při použití indexu spotřebitelských cen (103,4 %)

Zpracováno z údajů ČSSZ

Běžné příjmy sektoru domácností a průměrná mzda *Current Income of Households and Average Wage*

Sociální služby

Typologie sociálních služeb

- Sociální poradenství
- Ubytování - dočasné
- Denní pobyty
- Stravování
- Pečovatelské služby
- Krizová centra
- Zařízení pro občany společensky nepřizpůsobivé
- Komunity
- Sociálně-právní ochrana
- Ústavní sociální péče

Příspěvek na péči

Osoba starší/mladší 18 let se považuje za závislou na pomoci jiné osoby ve 4 stupních:

- **stupeň 1, tzv. lehká závislost** – z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopna zvládat tři nebo čtyři základní životní potřeby,
- **stupeň 2, tzv. středně těžká závislost** – není schopna zvládat pět nebo šest základních životních potřeb
- **stupeň 3, tzv. těžká závislost** – není schopna zvládat sedm nebo osm základních životních potřeb
- **stupeň 4, tzv. úplná závislost** – není schopna zvládat devět nebo deset základních životních potřeb a vyžaduje každodenní pomoc, dohled nebo péči jiné fyzické osoby

Příspěvek na péči: posuzování stupňů závislosti

- mobilita
- orientace
- komunikace
- stravování
- oblékání a obouvání
- tělesná hygiena
- výkon fyziologické potřeby
- péče o zdraví
- osobní aktivity
- péče o domácnost.

Příspěvek na péči – do 18 let věku

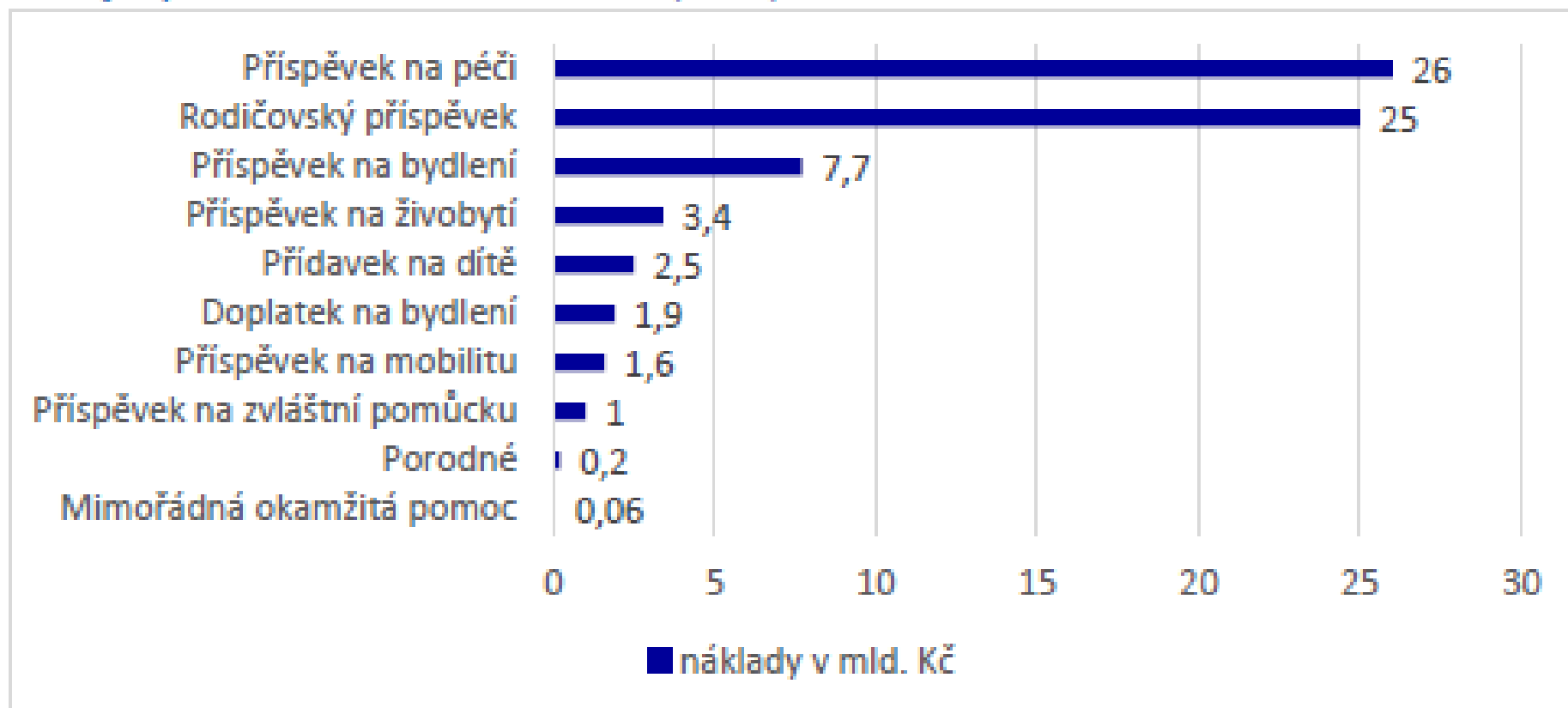
- I. stupeň: 3 300 Kč
- II. stupeň: 6 600 Kč
- III. stupeň: 13 900 Kč (do 1.7.2019 platí původní částka 9 900 Kč)
- IV. stupeň: 13 200 Kč (od 1.4.2019 se zvyšuje příspěvek na péči na 19 200,- Kč pro osoby, kterým nejsou poskytovány pobytové sociální služby).

Příspěvek na péči – osoby starší 18 let

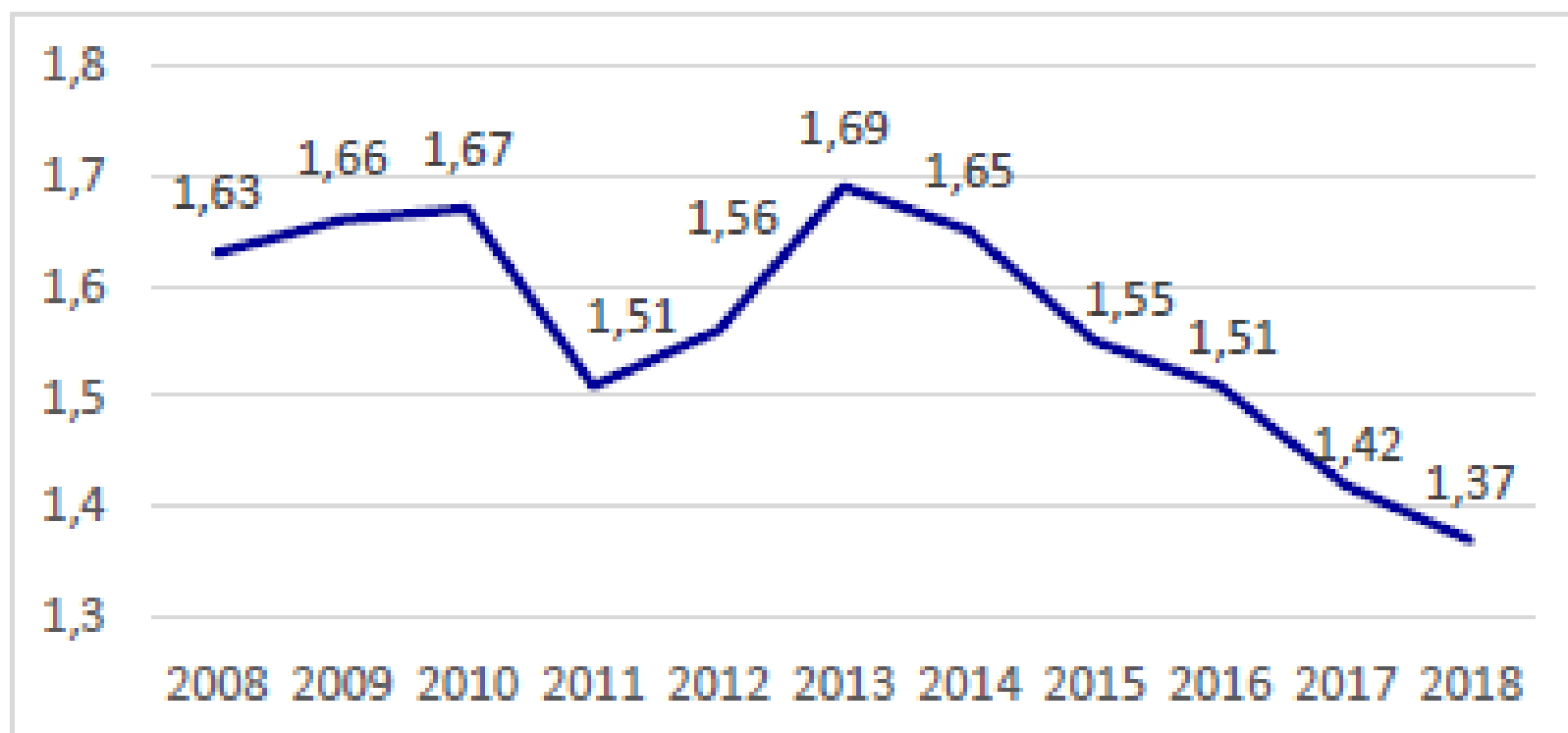
- I. stupeň: 880 Kč
- II. stupeň: 4 400 Kč
- III. stupeň: 12 800 Kč (do 1.7.2019 platí původní částka 8 800 Kč)
- IV. stupeň: 13 200 Kč (od 1.4.2019 se zvyšuje příspěvek na péči na 19 200,- Kč pro osoby, kterým nejsou poskytovány pobytové sociální služby)

ČR má v současnosti 11 druhů nepojistných sociálních dávek. Pět různých dávek péčovské péče v tomto dokumentu není zahrnuto.

Dávky z pohledu finanční nákladnosti (2018):

Podíl výdajů na nepojistné dávky na HDP (%):

Nové trendy

- Sociální inovace
- Sociální podnikání
- Koncepce sociálního bydlení
- Průmysl 4.0 (robotizace)
- Work-life balance
- Gender pay gap

Covid 19

- Antivirus Plus
- Kurzarbeit
- Mimořádná okamžitá pomoc
- Krizové ošetřovné
- Mimořádná dotační řízení pro sociální služby
- Zvýšení finančních prostředků pro provozovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc pro rok 2020

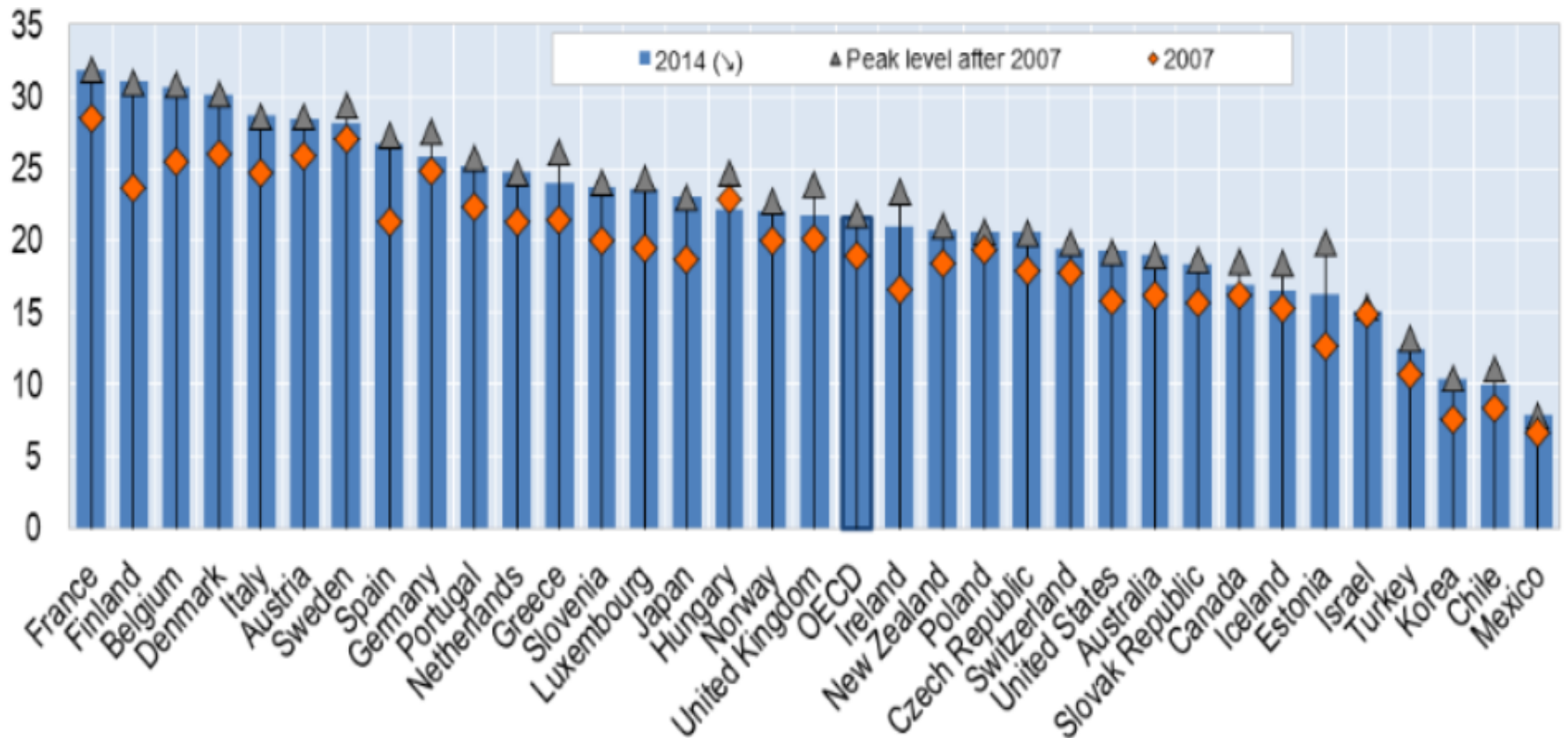

Celkové sociální výdaje v % HDP

- Je Česká republika silným sociálním státem?

Země	1995	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013
EU 28	.	.	.	¹⁾ 26,0	¹⁾ 28,8	¹⁾ 28,6	¹⁾ 28,3	¹⁾ 28,7	.
EU 27	.	.	26,1	¹⁾ 26,1	¹⁾ 28,8	¹⁾ 28,7	¹⁾ 28,3	¹⁾ 28,8	.
Eurozóna 18	.	25,8	26,7	¹⁾ 26,5	¹⁾ 29,3	¹⁾ 29,3	¹⁾ 29,0	¹⁾ 29,5	.
v tom:									
Belgie	26,9	25,0	26,8	27,7	30,0	29,4	29,7	29,9	30,2
Bulharsko	.	.	14,6	14,7	16,1	17,3	16,7	16,7	17,6
Česká republika	16,2	18,0	18,0	17,9	20,1	20,1	20,1	20,5	20,2
Dánsko	31,4	28,1	29,5	29,9	33,7	33,6	33,5	33,6	.
Estonsko	.	13,8	12,5	14,7	18,8	17,6	15,6	15,0	14,8
Finsko	30,6	24,3	25,6	25,1	29,0	29,2	28,8	30,1	31,2
Francie	29,6	²⁾ 28,6	30,6	30,3	²⁾ 32,6	32,7	32,5	33,3	¹⁾ 33,7
Chorvatsko	.	.	.	18,6	20,7	20,8	20,4	20,9	21,7
Irsko	18,2	12,7	16,5	20,4	25,1	27,6	28,2	¹⁾ 30,5	.
Itálie	23,3	23,8	25,3	26,7	28,8	28,8	28,5	¹⁾ 29,3	¹⁾ 29,8
Kypr	.	13,7	16,7	17,7	19,3	20,1	20,8	21,0	22,3
Litva	.	15,7	13,2	15,9	21,0	18,9	16,9	16,3	¹⁾ 15,3
Lotyšsko	.	15,4	12,1	12,0	16,7	18,1	15,1	14,2	¹⁾ 14,4
Lucembursko	.	18,6	22,1	21,2	23,8	22,9	22,3	23,0	23,1
Maďarsko	.	19,6	21,5	22,5	22,9	22,7	21,7	21,4	20,9
Malta	15,8	16,2	17,1	17,6	19,0	18,7	18,2	18,5	18,7
Německo	27,5	28,7	28,9	27,1	30,5	29,8	28,6	28,7	¹⁾ 29,0
Nizozemsko	28,7	24,6	26,2	26,5	29,3	29,9	30,1	30,9	^{1,2)} 31,3
Polsko	.	19,6	20,0	19,4	20,4	19,6	18,6	¹⁾ 17,7	.
Portugalsko	20,1	20,7	23,8	23,4	25,8	25,8	25,8	26,4	27,6
Rakousko	28,6	27,7	27,9	27,6	29,6	29,6	28,9	29,2	29,8
Rumunsko	.	13,0	13,4	14,1	16,9	17,3	16,4	15,4	14,8
Řecko	19,1	¹⁾ 22,7	¹⁾ 24,1	¹⁾ 25,3	¹⁾ 27,3	¹⁾ 28,6	¹⁾ 30,4	¹⁾ 31,6	.
Slovensko	18,2	19,1	16,2	15,7	18,5	18,3	17,9	18,1	¹⁾ 18,4
Slovinsko	.	23,7	22,6	21,0	23,7	24,4	24,5	24,9	¹⁾ 25,0
Španělsko	21,0	19,5	20,1	21,4	24,4	¹⁾ 24,7	¹⁾ 25,4	¹⁾ 25,5	¹⁾ 25,7
Švédsko	32,4	28,3	29,5	27,7	30,1	28,6	28,2	29,3	¹⁾ 30,0
Velká Británie	25,9	25,1	24,8	26,4	29,1	28,8	28,7	¹⁾ 28,8	¹⁾ 28,1
Ostatní země									
Island	18,9	18,7	21,1	21,1	23,9	23,3	23,9	24,1	.
Norsko	26,0	23,9	23,3	21,7	25,4	25,1	24,7	24,5	25,0
Srbsko	22,3	23,3	25,7	23,3	25,4	25,5	25,4	26,3	27,0
Švýcarsko	.	.	.	.	.	23,9	22,7	24,0	23,3
Turecko	.	8,5	11,0	²⁾ 11,9	14,1	13,5	13,2	13,8	.

Public social expenditure as a percent of GDP, 2007, peak level after 2007, and 2014

Vliv na proměnu sociálního státu

- Globalizace a ekonomika služeb: flexibilizace práce
- Demografické změny: stárnutí obyvatelstva
- Pokles solidarity: krize solidarity
- Dlouhodobá nezaměstnanost: přetrvávající dlouhodobá nezaměstnanost
- Rostoucí trend nákladů na sociální stát

Heterogenita členských států EU

- HDP nejbohatších zemí je skoro sedmkrát větší jako HDP Bulharska
- Míra sociálních výdajů Švédska je 30%, v Litvě jen 16%
- Míra vyjednávání kolektivních smluv je v Litvě 15%, v Rakousku a Slovinsku 90%
- Míra chudoby měřeno podle příjmu v Dánsku 4%, na Slovensku 16%

Sociální politika dnes

- ❑ **Současné výdaje na SP evropských zemí dlouhodobě na vysoké úrovni**
- ❑ **Snížení výdajů (na HDP): Kanada, Estonsko, Německo, Řecko, Maďarsko, Island, Irsko, VB**
- ❑ **Ve většině evropských zemí (především západních) přesahují výdaje 25%HDP**
- ❑ **Státy EU jsou v sociální oblasti do velké míry heterogenní (Albert, 2010)**
- ❑ **Evropa se v sociální oblasti rozchází, nejen kvůli ekonomické vyspělosti, ale také v přístupu k sociálním záležitostem (anglofonní x skandinávský přístup)**

Nutnost reformy sociálního státu

- **Evropská komise i ILO si uvědomily, že určité prvky evropského sociálního modelu je třeba reformovat ve světle takových výzev, jako jsou zvýšená konkurence na globalizovaných trzích a stárnutí evropských společností (*Vaughan-Whitehead, D., 2015*)**
- **Narůstající xenofobie**
- **Otevřená migrační politika - zajištění migrantů**

- Děkuji za pozornost...

a přeji dobré sociální jistoty 😊